

DATUM	6 januari 2026
REFERENTIE	003.052.00 XXXXX
VAN	

TER INFORMATIE
TER BESLUITVORMING

PARTICIPATIENOTA

OPGEHAALDE OMGEVINGSINFORMATIE

Van ontwerp-voorkeursbeslissing tot de voorkeursbeslissing

1. Inleiding

Onder de naam Drents Overijsselse Netversterking (hierna: DON) versterkt TenneT, samen met de regionale netbeheerders Enexis en RENDO, het elektriciteitsnetwerk in Noordwest-Overijssel en Zuidwest-Drenthe. DON bestaat uit meerdere deelprojecten waaronder de aanleg van elektriciteitskabels op zes verschillende tracés. De provincie Overijssel is het bevoegd gezag voor de procedure van de drie meest westelijke tracés (DON west) en Drenthe voor de drie meest oostelijke tracés (DON oost) TenneT is de initiatiefnemer. Dit participatieplan richt zich op de procedure van DON west. Dit betreft de kabeltracés:

- Onna / Steenwijk – Meppel Noord,
- Meppel Noord – Zwolle Hessenweg
- Zwolle Berkummebroekweg – Sekdoorn

Naast dat het wettelijk verplicht is, vinden het bevoegd gezag en de initiatiefnemer het belangrijk dat de omgeving kan participeren. Hiervoor worden belanghebbenden actief betrokken bij de besluitvorming. Zo zijn omwonenden, bedrijven, maatschappelijke organisaties, bestuursorganen en andere organisaties of personen die de werkzaamheden raken, vanaf het moment dat de Toelichting en 'Kennissegeving voornemen, participatie en m.e.r.' (hierna: KVPm.e.r.) openbaar is gemaakt (bij besluit GS op 20 juni 2023), actief meegenomen, geïnformeerd en betrokken bij het project. Bij de ontwerp-voorkeursbeslissing (besluit GS op 30 oktober 2024) is het project in een nieuwe fase gekomen.

Om het participatieproces voor de omgeving in deze periode zo goed mogelijk in te richten, is er voor dit project ingezet op verschillende niveaus van participatie. Voorliggende participatienota gaat in op hoe het participatieproces rond de kabeltracés van DON West naar de voorkeursbeslissing is vormgegeven en wat de resultaten daarvan zijn. Een toelichting over de voorkeursbeslissing is geen onderdeel van deze nota, maar is terug te vinden in het document over de voorkeursbeslissing.

2. Participatie

2.1 Met participatie komen we samen tot het beste resultaat

Samenwerking met de omgeving leidt doorgaans tot betere alternatieven en oplossingsrichtingen. Door de omgeving gedurende de looptijd van het project te betrekken en hen van informatie te voorzien, creëren we betrokkenheid en begrip voor de opgave en vergroten we het draagvlak voor de keuzes van de tracés. In de planvorming, de periode voor de besluitvorming, is er ruimte geweest om kennis vanuit de omgeving mee te nemen. Afhankelijk van het karakter van de verschillende stakeholdergroepen, ligt het participatieniveau van dit project op de lagen van informeren, raadplegen, adviseren en co-produceren, (zie figuur 1.) Bij geconsulteerden en toehoorders gaat het om informeren en raadplegen. Bij de adviseurs en partners gaat het om adviseren en co-produceren. Elke groep stakeholders heeft een eigen participatieniveau toebedeeld gekregen voor dit project. Tabel 1 op pagina 3 geeft een overzicht hoe doelgroepen van project op de participatieniveaus zijn ingedeeld.

Figuur 1 participatieniveaus

Participatieniveau	Toelichting	Rol participant	Partij
Meebeslissen	Bevoegd gezag neemt de beslissingen in nauwe samenwerking met TenneT.	Beslisser.	Provincie Overijssel en TenneT
Co-producen	In de samenwerkingsovereenkomst komen de betrokken partijen overeen dat zij samen naar de beste oplossing zoeken. De bestuurders verbinden zich aan deze oplossingen in de besluitvorming.	Partner	Provincie Overijssel en TenneT
Adviseren	Deze input wordt meegenomen in de ontwikkeling van het project.	Adviseur - Geeft advies	Gemeenten
Raadplegen	Partners in het ophalen van relevante gebiedsinformatie. Kennis en kunde van de omgeving wordt opgehaald.	Geconsulteerde - geven een mening	Georganiseerde omgevingspartijen, individuele stakeholders (omwonenden uit de zoekgebieden en grondeigenaren)
Informereren	Op verschillende momenten in het proces worden de belangstellenden geïnformeerd over het traject.	Toehoorder - geïnformeerde	Belangstellenden

Tabel 1 participatieniveaus en doelgroepen

2.2 Uitleg stappen: van voornemen tot besluit

In dit hoofdstuk van de participatienota worden de stappen van participatie beschreven. Per stap wordt uitgelegd hoe en wanneer de doelgroepen zijn betrokken en welke middelen zijn gebruikt.

Er zijn vijf stappen vanaf het startpunt tot en met het projectbesluit. Dit wordt het trechteringsproces genoemd omdat we van meerdere corridors van 500 meter breed, stapsgewijs werken naar één concreet

tracé waar de kabel zal worden aangelegd.

In elke stap is er een vorm van participatie. De manier waarop doelgroepen kunnen participeren, kan per stap anders zijn en staat beschreven in paragraaf 6.4.2. van de KVPm.e.r. Figuur 2 geeft een visualisering van de vijf stappen, te weten:

Stap 1: Kennisgeving voornemen, participatie en milieueffectrapportage (m.e.r.)

Stap 2: MER fase 1¹

Stap 3: Keuze voorkeurstracé en voorkeursbeslissing

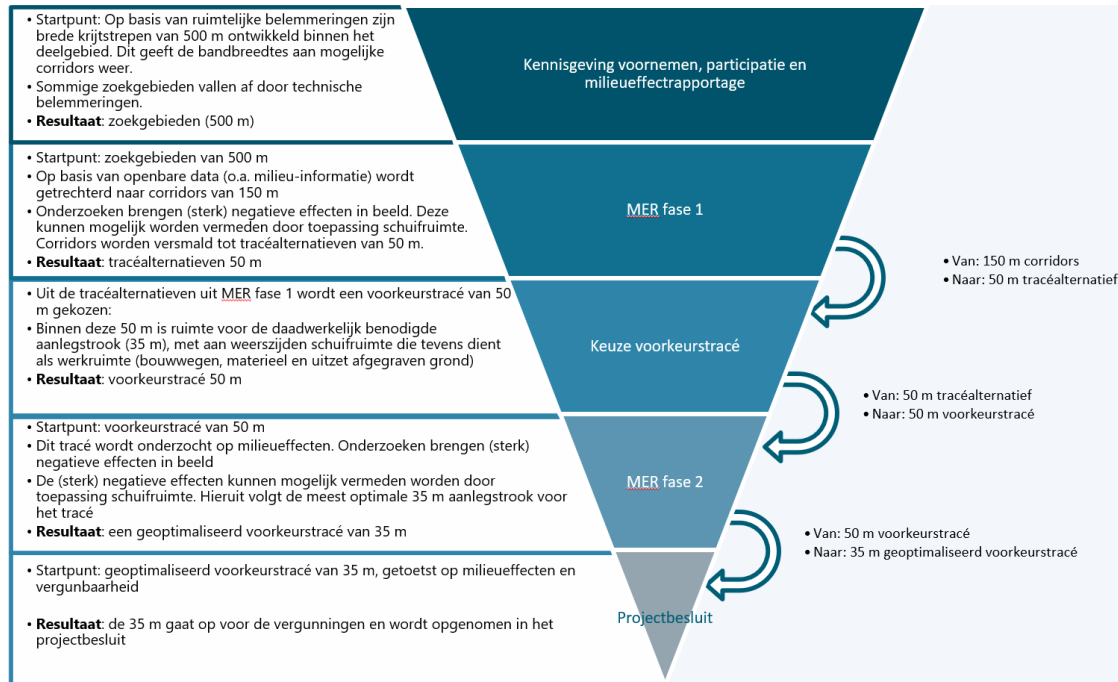
Stap 4: MER fase 2

Stap 5: Projectbesluit

Het project bevindt zich aan het einde van stap 3: keuze voorkeurstracé en voorkeursbeslissing. In deze participatienota gaat het om de participatie die heeft plaatsgevonden vanaf de ontwerp-voorkeursbeslissing tot het moment van de voorkeursbeslissing. Later in het proces, bij het projectbesluit, komt er opnieuw een participatienota waarbij er op alle vijf de stappen wordt ingegaan.

---

¹ Uitleg verschil m.e.r. en MER. De afkorting m.e.r. staat voor de milieueffectrapportage, waarmee de procedure van onderzoek naar de milieueffecten wordt bedoeld. De afkorting MER staat voor het milieueffectrapport, waarin de resultaten van het onderzoek naar de milieueffecten staan.

Figuur 2 trechteringsproces

3. Terugblik participatie: ontwerp-voorkeursbeslissing

In de afgelopen periode is gewerkt aan stap 3 van het besluitvormingsproces: de keuze voor het voorkeustracé, de ontwerp-voorkeursbeslissing en de totstandkoming van de voorkeursbeslissing. De ontwerp-voorkeursbeslissing beschrijft hoe de voorkeustracés voor de volgende deelprojecten tot stand zijn gekomen:

- Onna / Steenwijk – Meppel Noord
- Meppel Noord – Zwolle Hessenweg
- Zwolle Berkummebroekweg – Sekdoorn

Op 30 oktober 2024 hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel ingestemd met de ontwerp-voorkeursbeslissing. De ontwerpbeslissing heeft vervolgens zes weken ter inzage gelegen (31 oktober t/m 11 december 2024), zowel fysiek bij provincie en gemeenten als digitaal via de projectwebsite.

Tijdens de terinzagelegging kon iedereen een zienswijze indienen bij het bevoegd gezag. De provincie Overijssel heeft alle ingediende reacties beoordeeld en waar nodig, samen met initiatiefnemer TenneT, verwerkt in de definitieve voorkeursbeslissing.

In deze periode zijn betrokkenen op verschillende manieren meegenomen. Hiervoor zijn de volgende

middelen aan bod gekomen:

- *Projectwebsite Drents Overijsselse Netversterking*

De website www.tennet.eu/don geeft een overzicht en uitleg van het project DON. Belangrijke data staan hier ook vermeld. Evenals een link naar de projectatlas (zie punt 4).

- *Schriftelijke en digitale communicatie*

De omgeving wordt op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Grondeigenaren die door het voorkeursalternatief uit de ontwerp-voorkeursbeslissing worden geraakt zijn hierover schriftelijk geïnformeerd. Afgelopen jaar is op basis van omgevingsinformatie het tracé aangepast waardoor nieuwe grondeigenaren in beeld zijn gekomen. Ook deze eigenaren zijn schriftelijk geïnformeerd.

- *Informatiebijeenkomsten*

Er zijn inloopdagen georganiseerd in de buurt van het voorkeursalternatief op het moment van de terinzagelegging van de ontwerp-voorkeursbeslissing. Nieuwe grondeigenaren die in beeld zijn gekomen op basis van wijzigingen in het ontwerp zijn voor bijeenkomsten uitgenodigd of individueel benaderd.

- *Persbericht*

Ter aankondiging van de ontwerp-voorkeursbeslissing is er een persbericht verstuurd.

- *Projectatlas*

Een digitale atlas op de website waar vragen en opmerkingen kunnen worden ingediend en informatie wordt gegeven of kan worden opgevraagd.

- *Zienswijzen*

De mogelijkheid om zienswijzen* in te dienen bij bevoegd gezag (GS van de provincie Overijssel), gedurende de terinzagelegging van 31 oktober tot en met 11 december 2024.

* Een zienswijze is een officiële reactie op het voorgenomen besluit aan het bevoegd gezag.

Participatieniveau	Participatiemomenten 2024/2025/2026	Partij
Meebeslissen	Doorlopend onderlinge afstemming	Provincie Overijssel en TenneT
Coproduceren	- Tweewekelijks werkoverleg met bevoegd gezag - Maandelijks overleg communicatieadviseurs bevoegd gezag en initiatiefnemer	Provincie Overijssel en TenneT
Adviseren	- Bijeenkomsten ambtelijk en met communicatieadviseurs - Schriftelijke updates	Gemeenten
Raadplegen	Diverse gesprekken	Rijkswaterstaat, Prorail, Drentse Landschap, Landschap Overijssel, Waterschap Drents

		Overijsselse Delta, Gasunie, Rendo, Vitens en grondeigenaren.
Informereren	Brief Projectatlas Projectwebsite Mailadres Inloopdagen Persbericht	Belangstellenden

Hieronder wordt nader toegelicht hoe de participatiemiddelen zijn ingezet en wat het effect is geweest.

3.1 Projectwebsite Kabeltracés Drents Overijsselse Netversterking

Op de projectwebsite over de kabeltracés van de Drents Overijsselse Netversterking staat achtergrondinformatie over het project, er staat een toelichting over de kabeltracés, een indicatieve planning en een verwijzing naar de projectatlas.

3.2 Mailadres DON@tennet.eu

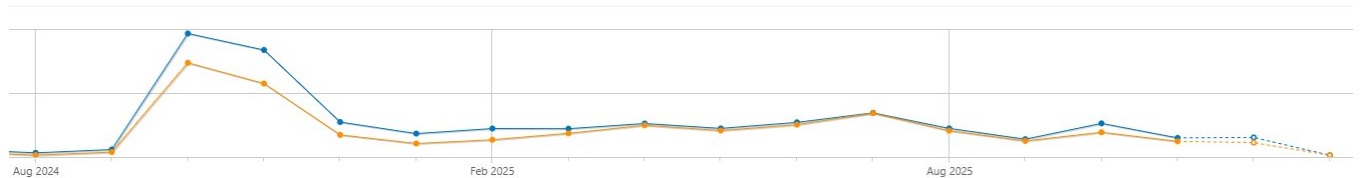
Belanghebbenden kunnen hun vragen of zorg delen met het projectteam via een DON e-mailadres. Alle ontvangen reacties worden vastgelegd in een logboek inclusief de antwoorden.

3.3 Projectatlas

De projectatlas is een interactieve digitale kaart van het projectgebied. De mogelijke routes voor de kabeltracés staan hierop. De projectatlas is voor iedereen toegankelijk via de website van de Drents Overijsselse Netversterking www.tennet.eu/don. Iedereen kan hier suggesties, informatie en vragen achterlaten op de digitale kaart. De projectatlas wordt tijdens het gehele trechteringsproces als middel ingezet, maar is geen manier om een officiële zienswijze in te dienen. Dat dient direct bij het bevoegd gezag te gebeuren. De projectatlas is nog steeds toegankelijk en geïnteresseerden kunnen een reactie geven. Vanaf de start van de terinzagelegging op 31 oktober 2024 is per deelproject het voorkeursalternatief aangegeven met een strook van 50 meter breed, waarbinnen de kabel moet komen. Ook is aangegeven of er een gestuurde boring of een open ontgraving is voorzien. Tijdens de inloopdagen op 4,5 en 6 november 2024 konden belangstellenden ook een opmerking of suggestie plaatsen in de atlas.

Hieronder geeft de grafiek de bezoekers aan van de projectatlas van DON West waar de blauwe lijn de bezoeken zijn en de oranje de unieke bezoekers. De pieken ligt rondom de inloopavonden en de terinzagelegging van de ontwerp-voorkeursbeslissing in oktober (860 bezoekers) november 2024 (740

bezoekers. Wat opvalt is dat gedurende de hele looptijd het bezoekersaantal hoger ligt dan in de voorgaande stap van de procedure.

Figuur 3 grafiek bezoekers projectatlas

3.4 Inloopdagen – ontwerp-voorkeursbeslissing November 2024

De inlooptdagen voor grondeigenaren, omwonenden en andere geïnteresseerden hadden twee doelen: informatie brengen en informatie halen. We gingen in gesprek met grondeigenaren om de keuze voor het voorkeursalternatief uit te leggen. Daarnaast gaven we toelichting bij de procedure, de planning en wat een tracé op grond van een eigenaar voor hem/haar betekent. De inlooptdagen zijn georganiseerd op 4,5 en 6 november 2024. Een evaluatie van deze inloopavonden, als ook een opsomming van de opbrengst, staat in deze notitie in hoofdstuk 4 hieronder beschreven.

3.5 Zienswijzen

De ontwerp-voorkeursbeslissing met daarin het voorkeursalternatief heeft van 31 oktober tot en met 11 december 2024. De inspraakreacties die gedurende de terinzagelegging-periode van de ontwerp-voorkeursbeslissing bij het bevoegd gezag zijn ingediend, worden door het bevoegd gezag beantwoord in een zienswijzennota. Iedereen die een inspraakreactie heeft ingediend ontvangt een kopie van de zienswijzennota.

In de terinzagelegging-periode zijn er in totaal 22 reacties binnengekomen. Iedereen die heeft gereageerd, heeft een schriftelijke reactie ontvangen via de provincie Overijssel.

3.6 Extra (besloten) informatieavonden

Op 30 juni en 2 juli 2025 heeft TenneT samen met de provincie Overijssel twee besloten informatieavonden georganiseerd. Op 30 juni zijn in Havelte een aantal nieuwe grondeigenaren uitgenodigd om in gesprek te gaan en te kijken naar een optimale oplossing. Op 2 juli is in Staphorst een informatieavond georganiseerd voor grondeigenaren die nog niet eerder benaderd zijn, vanwege een wijziging in het tracé langs de A28.

Naast bovenstaande participatiemiddelen hebben er ook reguliere overleggen plaatsgevonden met betrokken gemeenten. Daarnaast zijn er individuele gesprekken gevoerd met belanghebbenden.

3.7 Samenvatting en uitgangspunten participatie

TenneT vindt het belangrijk om de omgeving op een transparante, zorgvuldige en tijdige manier te betrekken bij het ontwikkelen van het voorkeursalternatief. Participatie is voor TenneT een voortdurend proces van informeren, luisteren en afstemmen, waarbij bewoners, grondeigenaren, overheden en belangenorganisaties ieder op hun eigen manier kunnen meedenken en invloed kunnen uitoefenen.

In deze fase (ontwerp-voorkeursbeslissing) lag de nadruk op informeren en raadplegen: het delen van informatie over het ontwerp en het ophalen van reacties, wensen en zorgen.

In de volgende fase (MER-fase 2) verschuift de focus naar samenwerken en afstemmen: het concreet toetsen van ontwerpkeuzes in overleg met betrokken partijen.

Deze werkwijze sluit aan bij de landelijke participatieladder en bij het beleid van de provincie Overijssel.

4. Resultaat participatie

4.1 Inloopdagen DON West

Op de inloopdag in Rouveen op 4 november 2024 zijn 120 bezoekers afgekomen. Veel grondeigenaren waren eerder nog niet bekend met de plannen voor het kabeltracé. Na de gesprekken was de algemene indruk dat men begrip heeft voor de plannen en de noodzaak ervan. Bezoekers gaven aan uit te kijken naar contact met de rentmeester en verwachtten dat de uitvoering nog enige tijd op zich laat wachten. Er was veel belangstelling voor het digitale kaartmateriaal, waarbij (eigen)percelen specifiek werden bekeken. De meeste bezoekers gingen vooral in gesprek met een adviseur Grondzaken over perceelgerichte vragen. Veelgestelde vragen gingen over vergoedingen, de planning van de werkzaamheden en de exacte ligging van de kabel op het perceel. Daarbij werd regelmatig gevraagd of aanpassingen aan het tracé mogelijk zijn, bijvoorbeeld in verband met bestaande voorzieningen (zoals een paardenbak) of toekomstige plannen (zoals (ver)bouw). Daarnaast waren er specifieke vragen over de mogelijke komst van windturbines in de omgeving van Staphorst en de relatie met de plannen van TenneT, evenals over de effecten van magnetische velden op vee en paarden. Deze vragen zijn ter plaatse beantwoord door TenneT of opgenomen in de projectatlas. Indien vragen of suggesties mogelijk gevolgen zouden hebben voor het voorkeursalternatief, is geadviseerd hiervoor een zienswijze in te dienen bij de provincie Overijssel.

Tijdens de bijeenkomst in Havelte op 5 november 2024 waren circa 50 bezoekers aanwezig, waaronder naast direct betrokkenen ook geïnteresseerden. Veelgestelde vragen hadden vooral betrekking op de hoogte van vergoedingen en het moment waarop de werkzaamheden starten en merkbaar worden. Specifieke vragen gingen over de kruising van het kabeltracé bij lintbebouwing richting Onna. Daarnaast was er belangstelling voor de stand van zaken rond de ontwikkeling van de hoogspanningsstations in Meppel en Steenwijk. Ook werd meerdere malen gevraagd naar de locatie van het nieuwe station Onna/Steenwijk; hierbij is toegelicht dat TenneT dit op dit moment nog niet weet, omdat er een locatiestudie loopt.

De bijeenkomst in Dalfsen op 6 november 2024 werd bezocht door 18 personen. De meeste grondeigenaren waren afkomstig uit het onderste deel van de verbinding Zwolle–Sekdoorn. Het aantal bezoekers was beperkt; bekende omwonenden rond het hoogspanningsterrein Zwolle waren grotendeels afwezig. Veelgestelde vragen gingen, net als bij andere bijeenkomsten, over vergoedingen en de planning en zichtbaarheid van de werkzaamheden. Specifieke vragen richtten zich op de keuze voor het voorkeursalternatief (VKA), dat niet de kortste route volgt maar in een boog loopt. Hierbij is toegelicht dat deze keuze is gemaakt om veiligheidsredenen, zodat niet onder de bestaande 380 kV-verbinding hoeft te worden gewerkt. Alternatieve routes lagen dicht bij deze verbinding en kennen ingrijpende technische beperkingen, wat kan leiden tot uitvoeringsrisico's, vertraging en verminderde netveiligheid en betrouwbaarheid. Daarnaast is de mogelijke aanleg van een nieuwe N-weg (nieuwe Rijksweg vanaf Hessenpoort) genoemd, met de suggestie om deze plannen te combineren met het kabelproject.

Aanvullend zijn er twee besloten informatieavonden georganiseerd. Op 30 juni in Havelte is er met enkele grondeigenaren besproken dat TenneT via de westzijde op het station Steenwijk/Onna wil aansluiten. Daarnaast heeft een eigenaar aangegeven dat er problemen zijn met waterafvoer op het perceel in zijn eigendom vanwege de aanleg van het bestaande station. Er is afgesproken dat TenneT gaat kijken wat zij daar met Enexis aan kan doen. Ook is een eigenaar gesproken die zijn zorgen geeft over de moflocaties die op zijn percelen zijn gepland, TenneT is met deze grondeigenaar in gesprek over de effecten. Daarnaast is een tweede aanvullende informatieavond georganiseerd op 2 juli. Deze avond was bedoeld voor nieuwe grondeigenaren die met het tracé te maken krijgen door een tracéwijziging nabij de A28 bij Rouveen/Staphorst. Grondeigenaren zijn per brief uitgenodigd, maar ondanks de uitnodigingen zijn er geen grondeigenaren gekomen. Deze grondeigenaren worden nu in gesprekken met rentmeesters geïnformeerd.

4.2 Verkennende gesprekken stakeholders

Tijdens de terinzagelegging zijn vervolggesprekken gevoerd met alle stakeholders die ook de verkenningsfase zijn gesproken. Daarbij is het voorkeurstracé gepresenteerd en is gevraagd om wensen en

eisen ten aanzien van het tracé aan te geven. Met een aantal stakeholders zijn daarna nog vervolgesprekken geweest, om in de basisontwerpfase een aantal zaken zoals kruisingen met watergangen te toetsen. In de stakeholderanalyse zijn samenvattingen van deze gesprekken beschreven.

4.3 Opgehaalde informatie

De informatie die de omgeving geeft, helpt het projectteam in het ontwerpproces naar de voorkeursbeslissing. Door de omgeving te informeren en informatie te vragen, werkt TenneT aan het creëren van begrip, transparantie en draagvlak in de omgeving. Tijdens de inloopdagen en via andere middelen zijn de keuzes uitgelegd en afwegingen gemaakt. In deze processtap zijn de binnengekomen reacties en zienswijzen beoordeeld. Verschillende disciplines hebben hierop meegekeken waarna is bepaald of en hoe de opmerkingen en zienswijzen zijn meegenomen in het vervolg. Denk hierbij aan tracéoptimalisaties waarbij een gestuurde boring is verlengd om de impact te beperken.

Indieners van zienswijzen krijgen via de Nota van Antwoord een formeel antwoord van het bevoegd gezag, de provincie Overijssel. Iedereen die op een andere wijze een vraag, zorg of suggestie heeft gedeeld, heeft daar persoonlijk antwoord op gekregen.

Vanwege privacyregels worden niet alle vragen en antwoorden beschreven, maar wordt een samenvatting gegeven van de onderwerpen die aan bod zijn gekomen in bijlage 1.

De participatie heeft opgeleverd dat belanghebbenden nu geïnformeerd zijn over het project en de mogelijkheid hebben gekregen om vragen te stellen of met alternatieven te komen. Er zijn geen alternatieve oplossingen aangedragen uit de omgeving die bijdragen aan de opgave.

5. Vooruitblik

De participatie gedurende de eerste fase van het project (tot aan de voorkeursbeslissing) is met zorg doorlopen. De reacties verzameld op de inloopdagen stemmen positief, ook wanneer gekeken wordt naar de andere participatiemiddelen. De omgevingsmanager en communicatieadviseur van TenneT toetsen regelmatig of de participatiestrategie nog aansluit bij het belang en de invloed van de verschillende stakeholders.

Voor nu is er geen aanleiding om de participatiestrategie te herzien. Wel weten we dat door reacties op de verschillende participatiemiddelen die zijn ingezet, zoals de projectatlas en de inloopdagen, welke onderwerpen er leven in de omgeving en die we terug laten komen in de volgende fase, MERfase 2:

- Vragen over planning en vergoedingen;

- Vragen en zorgen over de impact van werkzaamheden;
- Verzoeken tot kleine wijzigingen in het tracé op het eigen perceel van grondeigenaren;
- Individuele vragen over nut en noodzaak en inpassing.

Tijdens de volgende fase van het project wordt het voorkeursalternatief dat is vastgelegd in de voorkeursbeslissing verder onderzocht in de projectMER. Het voorkeursalternatief wordt onderzocht op tijdelijke en permanente milieueffecten om van een voorkeurstracé van 50 meter te komen tot het definitieve tracé voor het projectbesluit en de vergunningen.

Het participatieproces tot en met het projectbesluit ziet er als volgt uit:

- Brief naar indieners van zienswijze(n) met Nota van Antwoord
- Brief naar grondeigenaren ter bevestiging van de voorkeursbeslissing
- Brief naar grondeigenaren: ter aankondiging van de rentmeester. Na de brief zal de rentmeester telefonisch contact opnemen om een afspraak te maken voor een één-op-één-gesprek. Deze brieven zijn de afgelopen periode al verstuurd
- Eén-op-één-gesprekken. In de processtap die volgt komen rentmeesters langs voor één-op-één-gesprekken. Tijdens deze gesprekken wordt om betredingstoestemmingen voor de veld- en bodemonderzoeken gevraagd en wordt de impact van de werkzaamheden met de grondeigenaren en gebruikers besproken;
- Veld- en bodemonderzoeken op gronden van eigenaren;
- (Werk)Bijeenkomsten met bevoegd gezag en gemeenten (ambtelijke en communicatie) worden voortgezet;
- Projectatlas DON West wordt met het definitieve voorkeurstracé opnieuw opengesteld;
- De website wordt voorzien van actuele informatie;
- DON-emailadres blijft toegankelijk voor vragen en opmerkingen.

Bijlage 1: Samenvatting vragen/antwoorden

Ad 1. Vragen en/of zorgen over elektrische en magnetische velden

Over elektrische en magnetische velden (verder: *EM-velden*) zijn diverse vragen gesteld en zorgen geuit. Een samenvatting van de belangrijkste vragen/zorgen met uitleg volgt nu.

Overal waar stroom doorheen loopt, ontstaat een groter of kleiner magnetisch veld. Bij het gebruik van een elektrische oven, een lamp, een föhn of bijvoorbeeld een mobiele telefoon. Ook rond hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstation ontstaat een magnetisch veld. Voor magnetische velden zijn geen wettelijke limieten. Wel is er op Europees en nationaal niveau beleid waarin de mate van blootstelling aan magnetische velden wordt aanbevolen. In de Europese Richtlijn 1999/519/EC wordt blootstelling van de bevolking aan een magneetveldsterkte hoger dan 100 microtesla afgeraden. Die limiet geldt voor alle hoogspanningsverbindingen. Deze limiet bij hoogspanningsverbindingen van TenneT op plekken die publiek toegankelijk zijn, wordt nergens overschreven.

TenneT volgt het (aangepaste) voorzorgbeleid van de overheid. We staan voor een zorgvuldige en verantwoorde aanleg en beheer van ons hoogspanningsnet. Dat houdt in dat TenneT, naast de technische en economische belangen van het transportnet ook rekening houdt met het brede maatschappelijke belang. Elektrische en magnetische velden kunnen we meestal niet zelf zien of voelen, maar de sterkte kan wel worden gemeten of berekend. De sterkte van de velden is afhankelijk van de aanwezige spanning (elektrisch veld) of de stroomsterkte (magnetisch veld), maar hangt ook van de afstand tot de bron. Net zoals bijvoorbeeld een kachel, geldt voor elektrische en magnetische velden dat de veldsterkte snel afneemt als de afstand tot de bron groter is.

Voor ondergrondse kabelverbindingen betekent dat, vergeleken met een hoogspanningslijn, het EM-veld beduidend lager is. Dit komt omdat de kabels een kunststof mantel hebben en diep in de bodem liggen en worden afgedekt met grond. Het EM-veld aan de oppervlakte wordt hierdoor kleiner. Een berekening voor de omvang van het EM-veld wordt gemaakt met een emc-berekening (emc = elektromagnetische compatibiliteit). De berekening kan pas worden uitgevoerd als het technische ontwerp van de kabelverbinding er is. Een aantal onderdelen uit het technisch ontwerp zijn namelijk nodig om de emc-berekening goed te kunnen maken, zoals de dikte van de kabels, en de diepteligging in de bodem. Het technisch ontwerp (engineering) wordt gedaan tijdens MERfase 2. Dit is stap 4 in het trechteringsproces, zie hoofdstuk 6.4.2. De start van MERfase 2 en de engineering is naar verwachting in het derde kwartaal van 2024 en duurt (in zijn geheel) ongeveer een jaar. Er zijn in die periode meerdere participatie- en inspraakmomenten.

Ad 2. Perceel specifieke zorgen

Tijdens de inloopdagen hebben grondeigenaren vragen gesteld over de planning, de werkzaamheden en de impact. Zonder uitputtend te zijn, noemen we drie meest genoemde vragen hier over:

- Welke vergoedingen staan er tegenover een kabel op mijn perceel?
- Kan ik nog in overleg over de kabel op mijn perceel?
- Wanneer gaan de werkzaamheden plaatsvinden?

Vooruitlopend op de voorkeursbeslissing zijn rentmeesters in opdracht van TenneT begonnen met het benaderen van de grondeigenaren voor één-op-één gesprekken. Er wordt samen naar de situatie gekeken en hierbij komen alle bovenstaande vragen van de grondeigenaren terug.

Ad 3. Individuele vragen over nut en noodzaak, proces en planning zijn in alle gevallen direct beantwoord door TenneT. Bovendien zijn deze onderwerpen ook gecommuniceerd op de website van DON en in schriftelijke communicatie.